Et META – gjensyn, ved en av dem

Axel Christophersen

The article is a reflection on the context within which META, the first journal of medieval archaeology in Scandinavia, was established in 1979 and how this personalized contextual reality is present in the first article published. It is stated that the need for META was rooted in at least two important circumstances, 1) the need - constructed or not - for new research practices within urban archaeology as a relatively young and immature field of research in Scandinavian archaeology at that time, and 2) the need for a "social responsible" theoretical point of departure for urban archaeological research practice. Influenced and inspired by the marxist theoretical dominance within history and anthropology at the University of Lund at that time, the first META article "Archaeology: more than a hole in the soil" gives a rather caustic characteristic of the theoretical awareness practiced (or rather not practiced) in current medieval archaeology. Furthermore, the article reflects on the reasons behind a demand for a "social relevant" research practice, percieved as producing historical knowledge aiming at enhancing the sense of social struggle and that people through "relevant historical knowledge" are capable of influencing the direction of historical transformation.[1]

1. "Betyder, betyder…"

Det aller første nummeret av META 1979 åpnet verken med et forord eller en artikkel, men en tegning av Claes Wahlöö. Tegningen viser en beskjegget eldre herremann med et solid og trygt grep omkring et pipehode. I hånden holder han et keramikkskår som han iakttar, idet han begeistret utbryter: "*Ett sådant fynd! En sån skärv! En sånn glasyr!*" Utefor billedrammen kaster noen inn et i overkant utfordrende spørsmål: "Hva betyder det då?" Med et skremt blikk i øynene stirrer skjeggansiktet på keramikkskåret han holder i hånden, mens han usikkert mumler gjennom skjeggpryden:

"*Betyder, betyder…*" (fig. 1) Det er akkurat det dette først nummeret av META handlet om, *betydning, utfordring og debatt*[2]: Hvilke utfordringer står middelalderarkeologien (på slutten av 1970-tallet) ovenfor? Hvilke utfordringer står den ekspanderende men fortsatt unge svenske byarkeologien overfor? Og hvordan løses de ("Tell Ed Harris its only a game!")?

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

Figur 1: "Betyder, betyder…" Tegning i META 1979 nr. 1 av Claes Wahlöö

Hvilken betydning har et funn? Og hva betyr det at arkeologisk kunnskap skal være samfunnsrelevant? Slike og lignende spørsmål var den første META-redaksjonen opptatt av, og vi ville gjøre noe mer med det enn å la diskusjonen begrense seg til deltakerne rundt lunsjbordet i Krafts Torg 4. Vi opplevde disse spørsmålene av grunnleggende betydning for hvordan middelalderarkeologien ble drevet i felt og bak skrivebordet, for det var middelalderarkeologiens ve og vel, dens innhold, praksis, seriøsitet, aksept og innflytelse det hele handlet om. META skulle være et verktøy for å fremme dette målet gjennom å tilby en arena for debatt, informasjonsutveksling og nettverksbygging. META etablerte seg også som det første rendyrkede debattforum for profesjoenlle arkeologer i Norden, der det ikke minst fant sted en grunnleggende kritikk av kritikken av "The New Archaeology" lenge før arkeologene i Cambridge gjorde dette til en hype i internasjonal arkeologi.

Og hvem var den første selvbestaltede META-redaksjonen? Vi var en ganske sammensveiset gjeng doktorander og praktiserende arkeologer: Noen hadde møtt hverandre i «hullet i jorden» som tidevis befant seg

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

på norsk, tidevis på svensk side av riksgrensen. Andre var inspirerende bekjentskaper fra Erik Cinthios medeltidsarkeologiska forskarseminar (fig. 2). De erfaringene vi brakte med oss fra det vi selv opplevde som en pionertid i byarkeologisk feltarbeid var selvfølgelig avgjørende for hvordan middelalderarkeologiens rolle på den tiden ble forstått. Det påvirket først og fremst våre diskusjoner om forholdet til det øvrige arkeologiske praksisfeltet og til fag som historie og sosialantropologi og dermed også de problemstillinger og løsningesforslag vi så for oss. Arbeidet med å stable META på beina som et tidsskrift for og av medeltidsarkeologer var et resultat av begge deler: Teoretisk nyorientering var et viktig punkt på agendaen, men bare som en del av en større intensjon om å løfte den teoretiske bevisstheten opp på linje med den pågående metodedebatten næret av de mange utgravningstekniske utfordringene i samtidens eksploateringsundersøkelser i bygrunnen.

Sett i bakspeilet ble ikke META skapt som et virkemiddel for redaksjonens aspirasjoner om å etablere en ny teoretisk plattform for den historiske arkeologien men mer ut fra et sterkt og konkret ønske om å initiere ny praksisdannelse på et område innenfor arkeologien som ennå opplevdes som prematurt og uferdig. Talende eksempler på denne målsettingen er nettopp artiklene i det første nummeret av Andrén, Wahlöö og Redin. Men andre forhold spilte også en rolle under METAs skapelsesprosess:

2. ”Humaniora på undantag”?

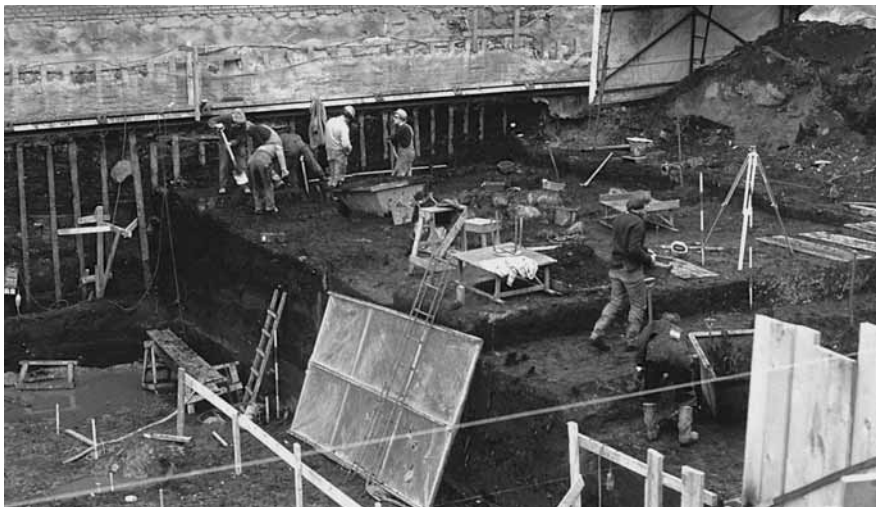
Arkeologien var den gang som nå ikke løsrevet fra det samfunnet den hadde vokst fram i og som til syvende og siste betalte for moroa. Det var neppe et så innlysende faktum den gang som nå, hvor arkeologien i lenge tider har ligge og skvulpet i kjølvannet av Shanks og Tilley´s ”Re-Constructing

Figur 2: Erik Cinthio på en ekskursjon i Syd-Skåne med forskarseminaret i Lund, mars 1975. Foto:Axel Christophersen

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

Archaeology" (1987), selv om Christian Keller allerede 9 år tidligere hadde gjort dette til et hovedpoeng i boken "Arkeologi – virkelighetsflukt eller samfunnsforming" (1978). For undertegnede ble Kellers bok, som lå langt forut for sin tid, en øyenåpner av fundamental betydning hvis innflytelse bl. a. skinner gjennom i forsøket på å produsere "samfunnsbevisst" kunnskap om fortiden som kan leses mellom linjene bl.a. i undertegnedes avhandlingsarbeid fra 1980. Som de sosialt ansvarlige samfunnsdeltakere vi opplevde vi var, var det derfor rett og rimelig at vi leverte noe tilbake, et "produkt" som var nyttig for allmennheten. Men hva var egentlig samfunnsmessig nyttig og "relevant" med arkeologi? For min egen del opplevde jeg dette som et stort dilemma, og det ble også heftig debattert internt: Hvordan var det overhodet mulig å forsvare å bruke tid og ressurser på noe så verdensfjernt som det å utforske fortida som arkeolog når den internasjonale storkapitalen var ved å erobre verden og gjøre slutt på all sosial rettferdighet? Mange av synspunktene og argumentene ble hentet fra Thomas Forsers bok "Humaniora på undantag?" (1978), som var et viktig og innflytelsesrikt innlegg i den kritiske debatten som fant sted på den tid om humanioras selvforståelse og vitenskapsteoretiske grunn, en diskusjon som også fant veien helt inn i Eriks forskarseminar. Svaret vi etter hvert landet på når det gjaldt arkeologiens samfunnsbetydning var at samfunnet hadde behov for ulik kompetanse og erfaringer; fortiden var viktig for å kunne orientere seg i samtiden for slik å legge til rette for en bedre fremtid. Derfor var utforskningen av fortiden viktig, og middelalderarkeologien kunne gjøre en forskjell i dette forskerarbeidet. Slutten av

Figur 3: Fra PK-banksgravningene i Lund, mars 1975. Et pionérarbeid i svensk byarkeologi. Foto: Axel Christophersen

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

1970-årene var fortsatt preget av venstreradikale strømninger innen akademia noe som gjorde seg utslag i positivismestrid, fagkritikk og politisk aktivisme. Vi var litt der vi også som deltok rundt lunsjbordet, vi deltok i kurs om historiematerialismens teori som historikerne arrangerte og lot oss inspirere (eller starstruck?) av et av samtidens store navn innen sosialatropologien, Jonathan Friedman, strukturmarxist og en av Maurice Godelier protegéer som i en årrekke virket ved Lunds universitet. Vi leste Boserup, Elster, Godelier, LeGoff, Gurevich, Pierre Nora og Maurice Bloch. Også idehistorikeren Sven Erik Liedmans, sosialpsykologen Johan Asplund og sosiologen Joachim Israels arbeider bidro til et nytt meta-perspektiv på historie og samfunnsutvikling i stort.

3. Mer enn en flik av blå himmel?

Slutten av 1970-tallet var en tid hvor middelalderarkeologien over hele Norden utviklet faglige ambisjoner i takt med de erfaringer og det forskningspotensialet som ble gravd opp av jorda i betydelige mengder, men som man ennå ikke helt visste hvordan man skulle håndtere faglig eller ressursmessig på beste måte. Overalt hvor arkeologene tittet opp over sjaktkanten ble man konfrontert med utfordringer som forutsatte ny empirisk og analytisk praksisdannelse. Når dette gikk hånd i hånd med et politisk engasjement ble opprettelsen av META en innlysende ting å gjøre. Hvordan reflekteres denne samtidskonteksten - hvis relevans selvfølgelig bare jeg kan stå inne for! - i tidsskriftets første artikkel? (Christophersen 1979:3-8)[3]. Det blir et gjensyn med fokus på slike spørsmål vi har gitt en bakgrunn for ovenfor, f.eks. hva ville initiativtagerne oppnå? Forordet i det første nummer gir en tydelig pekepinn om dette: ”En rad nya frågeställningar och metodiska grepp provas, som har betydelse för varje medeltidsarkeologi i hans/hennes verksamhet. Avsikten med META är att göra vunna erfarenheter gemensamma samt medverka till konstruktiv problemformulering” (1979:3). Å legge til rette for informasjons- og erfaringsutveksling mellom spredte miljøer av ”hundratal arkeologer, som sysslar med medeltida och eftermedeltida material” (1979:3) sto mao sentralt på agendaen. Det var en måte vi (som betraktet oss som representanter for et privilegert universitetsmiljø) kunne være med på å styrke kunnskapsutviklingen blant samtidens metodisk eksperimenterende og teoretisk søkende laug av unge, entusiastiske byarkeologer (fig. 3). Her handlet det om å være med på å legge grunnen for en ny arkeologisk praksis, hvilket opplevdes som en nødvendig målsetting for det sene 1970-tallets fragmentariske og sprikende middelalderarkeologiske forskningspraksis. Artikkelen ”Arkeologi: mer enn et hull i jorden” kan derfor ses både som et

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

Figur 4: Fra en gravning i Falsterbo, mai 1976. Prøvesjakter, dokumentasjon av horisontal stratigrafi og funnnummer relatert til lag var rutiner på gang.
Foto: Axel Christophersen

forsøk på å a) beskrive og begrunne et nytt teoretisk praksisbehov innen middelalderarkeologien, b) som en begrunnelse for hvorfor ønsket om å etablere en ny forskningspraksis vokste fram akkurat der og da, og endelig c) hva som påvirket utformningen av en slik ny praksis.

Artikkelen er formulert i en polemiske stil og med hjelp av samtidens riktige teoretiske "buzz-words" i all hovedsak lånt fra marxistisk historieteori. I dag fremstår artikkelen prematur, ideologisk overlesset og simplistisk i forhold til den innsats som gjennom lang tid var lagt ned både i felt og bak skrivebord på å nærme seg middelaldersamfunnet arkeologisk. Men man kan ikke fraskrive den et engasjement, en motivasjon og et brennende ønske om å bidra til å endre en rådende forskningspraksis hvis perspektiver og forståelseshorisoner beskrives metaforisk og overdreven negativt like begrenset som det lille glimt av blå himmel man kan se fra bunnen av en dyp og smal utgravningssjakt. Gjennom mer eller mindre vellykkede retoriske formuleringer kan det leses ut ideer og ansater til en praksisendring som aktualiserer sentrale spørsmål om middelalderarkeologien faglige målsettinger, metodebruk og teoretiske kunnskapsgrunnlag (fig. 4): Middelalderarkeologien beskrives som et "teoretisk u-land "som styres av et forskningsideal der formålet med utgravningsvirksomheten var å beskrive og innsamle data, gjenstander og observasjoner "så totalt og objektivt" som mulig, en praksis forfatteren fant dypt forankret i "…det positivistiske paradigms mest dubiøse teser". Med andre ord et massivt angrep på den empiristiske forskningstradisjonen, selve kimen i tidens middelalderarkeologiske forskningspraksis som befattet seg med en gjenstandsfiksert, kulturhistorisk petitesseforskning der historiens

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

lange linjer og dynamikk forsvant i en meningsløs streben etter å forstå den lille verden, hverdagens fysiske miljø. Målet med forskningen måtte være å se "den samfunnsmessige og historiske totaliteten" som ikke bare skulle beskrives i all sin monumentalitet, men også tilsvarende forklares. På den måten ble middelalderarkeologiens mål lagt tett opp til tilsvarende mål for en marxistisk orientert historieskrivning, en trend i tiden der empiristiske undersøkelser av "kulturhistoriske" fenomen var uinteressante fordi det manglet fokus på de lange historiske linjene og den grunnleggende konflikten mellom de som hadde herredømmet over produksjonsmidlene og de som produserte verdiene. Av dette fulgte også et krav om at arkeologien skulle være "samfunnsrelevant", i den betydning at den kunnskap som arkeologene produserte som forvaltere og forskere skulle fremstå som "relevant" i en samfunnsmessig rasjonell sammenheng. Slike sammenhenger ble sett i den ideologiproduksjonen som middelalderarkeologien kunne bidra med qua fortidsforskning, for noe samfunnsmessig praktisk nytte ut over det var det vanskelig den gangen å se hva arkeologene kunne bidra med: "Kanskje ligger den humanistiske og historiske forskningens vesentligste oppgave i å utvikle overordnede prinsipp for f.eks. fordelingen av produksjonsresultatet, klargjøre hva det innbærer å "administrere samfunnet bedre" og fremfor alt, som Sven-Erik Liedman kraftfullt har fremhevet, bidra til å bygge opp holdninger (nærmest ideologier) gjennom hvilke enkeltindividet kan ta stilling til, og formulere en oppfatning om sin egen virkelighet og gjennom en analyse av denne kan delta aktivt i, og utviklingen av de demokratiske beslutningsprosessene." En slik ambisiøs målsetting på den historiske arkeologiens vegne nøler jeg ikke med å stille meg bak en dag i dag. Uansett fikk denne tilnærmingen sine konsekvenser for kritikken av den rådende praksis for håndteringen av det arkeologiske kildematerialet, hvilke potesial man så i det og hvordan det ble brukt analytisk. Forfatterens inngang til denne diskusjonen tar et i overkant harselerende utgangspunkt i kulturhistorie-begrepet, som beskrives som så generelt og intetsigende at enhver fysisk levning, enhver tidsepoke og enhver hendelse som har satt seg spor i landskapet "pr. definisjon er interessant fordi det er der", og som sådan ble betraktet som viktige brikker i det store kulturhistoriske puslespillet. Dette synspunktet ligger også til grunn for artikkelens påstand om at det hersket en betydelig mangel på relevans og analytisk dybde i samtidens (by)arkeologiske litteratur, hvilket i sin ytterste konsekvens var en drivende kraft i METAs tilkomsthistorikk: Blant gjengen rundt lunsjbordet i Krafts Torg 4 hersket det en tydelig frustrasjon over at de betydelige ressursene som ble brukt på arkeologi i bygrunnen, de banebrytende opp-

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

dagelsene og det enorme forskningspotensialet ble syltet ned i deskriptive gravningsrapporter fulle av intetsigende stratigrafiske beskrivelser, funn- og gjenstandskomplekser og lange lister med latinske navn på planter, frø og bein som ikke ble brukt til noen verdens ting. Kritikken mot forvaltningsmyndighetens ideal om "den objektive rapportering" hadde etter vår mening nådd toppen av meningsløshet og idioti når det ikke lenger var mulig å skille beskrivelsen av en steinkirke fra en gravrøysen. Denne empiristiske tilnærmingen hadde iflg artikkelen i vesentlig grad bidratt til å redusere byarkeologien til kuriosopplysninger om "hverdagens fysiske miljø….. som nepper er å betrakte som noe annet enn historiske opplysninger av marginal interesse", et kraftfullt utsagn som må forståes på bakgrunn av det forfatteren den gang mente måtte stå sentralt i alle arkeologiske og tekstbaserte studier av fortida, nemlig analysen av produksjonsmåten og mekanismene bak den sosiale fordelingen av produksjonsresultatet. Kravet om tydelig samfunnsrelevant arkeologisk forskning handlet altså om forskning som i videste forstand kastet lys over samfunnets transformasjonsprosesser, og arkeologene kunne studere disse gjennom å beskrive og analysere endringer i produksjonslivets organisasjon, teknologi, produksjonsmåter og i de økonomiske utvekslingsmekanismene. Når forfatteren i et senere nummer av META (nr. 2 198 1) uttrykte reservasjoner i forhold til "nyere tidens arkeologi", var begrunnelsen forankret i et tilsvarende resonnement: "…hvordan kan vi som arkeologer studere og analysere dette feltet (dvs. nyere tids arkeologi), denne del av den historiske virkeligheten med et resultat som tilfører den allmenne historieforskning ikke bare noe nytt, men noe nytt som griper inn i analysen av de fundamentale mekanismer som driver det historiske kontinuuum frem i bestemte bevegelser og retninger." (Christophersen 1981: 28) I dag skulle undertegnede kunne påstå med like stor selvfølgelighet at "det historiske kontinuum" nettopp er kjennetegnet av det motsatte, nemlig ingen bevegelse fremover i noen bestemt retning. Slik sett blir den første artikkelen i META et eksempel på en teoretisk posisjonering som på noen områder åpnet for nye problemstillinger og måter å angripe disse på arkeologisk, men som på andre områder gjorde gangsynet smalt og sikten kort. Det teoretiske reportoaret arkeologien i forskjellige tapninger har omgitt seg frem til i dag med kan vise til lignende virkningshistorier: det er åpnet noen dører til fortiden mens andre er blitt lukket. Den banale lærdommen av dette er at eksperimentering og utprøving av nye teoretiske (og derav følgende metodiske) tilnærminger er avgjørende for å trenge inn i historiens mange irrganger, både de som førte frem til der vi er i dag og de som endte opp som blindspor i tiden. Den siste kategorien har vi interessert oss alt for lite for og der-

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

for er, og forblir, vår innsikt i historiens dynamiske krefter begrenset. Et banalt og innlysende faktum, men allikevel verdt å ta med seg inn i hverdagens forskergjerning: Fortiden er like mangfoldig, motsetningsfylt, kaotisk og mangslungent som et ritzhom som med sine dendrittiske utløpere krysser på langs og på tvers, vertikalt og horisontalt gjennom våre og våre forgjenegeres liv. ”What is life, indeed, if not as proliferation of loose ends! It can only be carried out in a world that is not fully articulated” påstår Tim Ingold (2013:132). Deleuze og Guattari (1980/2004) argumenterer for at de teoretiske konstruksjonene som gjør det mulig for oss å gripe fortiden i all sin kompleksitet, må være åpne for historiens Rhizomiske karakter, alle de løse endene og sammenfiltrede praksiser. Bricolage, pragmatisme…

4. Ting og tekst, isolasjon og kontekst

Evnen til å være interessant for tilgrensende forskningområder handler bl.a. om å kunne formulere nye problemstillinger og stille nye spørsmål. Derfor stilte vi oss spørsmålet: Hva kunne arkeologien bidra med som var relevant for de store historiske spørsmålene? En klar og konsistent teori om de historiske utviklingsmekanismene var det som kunne bringe en nærmere denne utfordringen, men da de fysiske sporene etter menneskelig praksis kom mer og mer i bakgrunnen, bl.a. fordi de etter hvert ble fanget inn i et poststrukturelt tåkeprat og i Berger/Luckmanns sosialkonstruktivisme der ”fortiden var et annet sted” og der den materielle verden ble symbolske representasjoner på alt annet enn det de fysisk fremsto som. Uansett var diskusjonen om middelalderarkeologiens kildetilfang gjenstand for hyppige meningsutvekslinger gjennom hele 1980-tallet og langt ut på 1990-tallet, i META og andre steder, men det kom ikke til å handle så mye om generering av ”de gode problemstillingene” som den første artikkelen i META la opp til, som det kom til å dreie seg om det arkeologiske kildematerialets kunnskapspotensial i forhold til de historiske tekstene. Dette ble et tema for diskusjon og meningsbrytning som fylte METAs sider i lang tid: I en META artikkel fra 1988 nr. 1-2 foreslo Anders Andrén en distinksjon mellom ”latente” og ”manifeste” spor forstått som ulike type data som enten var avhengig av en kontekst for å kunne tolkes ”mer analytiska och mer medvetna” (”manifest”) eller ikke-kontekstuelle spor som var ”mer tvetydiga och mindre medvetna” (”latent”). Forslaget startet en heftig, men fruktbar diskusjon i begynnelsen av 1990-tallet, der undertegnede bl.a. fremmet en motforestilling mot en slik prinsipiell kategorisering av data begrunnet i en forestilling om at ”ting” prinsipielt var bærere av en tilsvarende kontekstuell kvalitet som manifeste spor gjennom de

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

romlige og temporære relasjonene ting hadde til hverandre i en gitt stratigrafisk kontekst. Slike relasjoner mellom ting ble beskrevt som en "meningsdannende struktur" på linje med en setning i en tekst: "Sammenfatningsvis kan de materielle scenariene fremstilles som en materialisering av kulturelt betingede samhandlinger" (Christophersen 1992:10) ble sluttkommentaren i et kritisk blikk på Anders begrepsdannelse, som mest av alt handlet om å forsvare de fysiske objektenes analytiske egenverdi som kildepotensial, som der og da opplevdes som truet og nedvurdert i forhold til tekster og monumenter. Men det var Anders´ banebrytende bok "Mellan ting och text" fra 1997 som satte tingene bokstavelig talt på plass: Gjennom den kunnskapsintensive og velargumenterte teksten bidro boken langt på veg til å skape konsensus om at middelalderarkeologien måtte forstås som en del av en historisk arkeologi der ting og tekst opptrer side om side som døråpnere til det forgange. Og den bidro ikke minst til å lukke det kunstige gapet som var skapt mellom middelalderarkeologien og arkeologifaget generelt og dermed bringe middealderarkeologien ut av en selvprodusert og sær isolasjonspolitikk skapt av en overdreven frykt for å bli dupert av de historiske tekstene og historiefagets patriarkat. "Mellom ting og tekst" er uten tvil en av de viktigste bøkene som er publisert innen Skandinavisk arkeologi de siste par desennier, men METAs betydning i denne "frigjøringsprosessen" skal ikke undervurderes.

5. "Evig eies kun det tapte"

Gjennom hele sin eksistensperiode har META vært en aktiv medspiller mht. å utvikle middelalderarkeologien fra å være en arkeologi om historiske fenomen som opptrådte i middelalderen til en arkeologi uten institusjonaliserte grenser i tid og rom men der tilgangen til tekster gjør en forskjell i den arkeologiske forskningspraksisen. Særlig når en kommer til tolkningsprosessen, men også i poblemformuleringsfasen. Jeg er overbevist om at META også i sin nye fortsettelse vil være med på å utvikle den historiske arkeologien i nye retninger. Med den «materielle vendingen» som i de siste 5-8 årene har rullet som en vekkelse over det arkeologiske miljøet er vi stilt overfor nye konstruktive muligheter til å gjøre det som vi kanskje burde ha sett for lenge siden, men kanskje var hullets dunkle belysning for svakt: nemlig å gjøre arkeologien til en vitenskap om materialitet, eller om hvordan det resiproke forholdet mellom menneske og det materielle har bidratt på uventede måter til historiens "meshwork". Det er meget mulig at fortiden i metaforisk forstand befinner seg litt "i himmelen", "et annet sted" eller i folks eksistensielle bevissthet, men den mest åpenbare muligheten (såpass naiv tør jeg være) er at den sitter i sjaktveggene, i dette forunderlige,

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

gråbrune fettede univers av stiper, bånd og linjer som har foldet tiden sammen omkring de uendelig mange hendelsene som i en sum utgjør "historiens gang". Hva kan vi som arkeologer med våre unike muligheter til å studere de lange linjene i forholdet mellom menneske og materielet bidra med i den sammenheng? Der nede i hullet i jorden konfronteres vi hele tiden med det som har vært og det som ble ført videre, men ikke minst med det som ble igjen. Har vi vært for opptatt av å (gjen)oppdage det gjenkjennbare, det traderte, det bestandige? Har vi oversett det flyktige, det utskiftbare, det som var viktig i øyeblikket men ikke for fremtiden? Ideologi og identitet er bestandigheter, kvaliteter alltid og til alle tider tilstedeværende. Praksiser er det ikke, de dannes, lever, bryter samme og erstattes av noe nytt. Det foranderlige er alltid og til alle tider eksisterende, øyeblikket ikke. Men det er i de tapte øyeblikkene at historien skapes, og fortiden tilhører disse. Intet mindre.

Arkeologi er mer enn noen gang et hull i jorden, med en solid bunn å stå på, fire vegger som utfordrer grensene og taket er en åpen himmel som slipper tanken fri. Det er dit min 35 årige arkeologiske reise siden METAs første nummer kom ut har brakt meg. Det er i øyeblikket et utfordrende og derfor et usedvanlig godt sted å være. Fra den utsiktssplassen ønsker jeg META lykke til på ferden videre inn i fremtiden.

Axel Christophersen, professor historisk arkeologi, NTNU Vitenskapsmuseet, Trondheim.
E-post: axel.christophersen@ntnu.no

Noter

1. Takk til METAs redaksjon v/Mathias Bäck som inviterte meg inn i tidsskriftets spalter for en personlig refleksjon omkring den første artikkelen som ble publisert i META nr. 1/1979.
2. Takk til Anders Andrén som har kommentert manus og bidratt med verdifulle synspunkter og forslag til forbedringer.
3. Del 2 av artikkelen ble trykt i i META 1979 nr. 2

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54

Referenser

• Andrén, Anders (1988). Ting och text. Skisse til en historisk arkeologi. META nr. 1-2. Lund.

• Andrén, Anders (1989). Spåren forskräcker? META nr. 2. Lund.

• Andrén, Anders (1989). I Vidars fotspår. META nr. 4. Lund.

• Andrén, Anders (1997). Mellan ting och text. En introduktion till de historiska arkeologierna. Stockholm: Brutus Östlings bokf. Symposium.

• Christophersen, Axel (1979). Arkeologi: Mer enn et hull i jorden? Synspunkter på forholdet melom arkeologi og historie, del 1. META nr. 1, ss. 4-8. Lund. Del 2. META 1979 nr. 2, ss. 4-8. Lund.

• Christophersen, Axel (1980). Håndverket i forandring: studier i horn- og beinhåndverkets utvikling i Lund ca 1000-1350. Acta archaeologica Lundensia Ser. in 4 Volum 13, Bonn: Habelt , Lund: C.W.K. Gleerup.

• Christophersen, Axel (1981). Den ekspansive arkeologien. Refleksjoner over begrepet

• "nyere tidens arkeologi". META 1981 nr. 2, ss. 26-34. Lund.

• Christophersen, Axel (1992). Mellom tingenes tale og tekstenes tyranni. Om faglig identitet og selvforståelse I historisk arkeologi. META 1992 nr.4, ss. 1-14. Lund.

• Deleuze, Gilles and Guattari, Felix (1980/2004). Thousand Plateaus. London and New York: Continuum.

• Forser, Th. (1978): Humaniora på undantag? Humanistiska forskningstraditioner i Sverige. Stockholm, Bokförlaget PAN / Norstedts.

• Ingold, Tim (2013). Making: Anthropology, Archaeology, Art and Architecture. London and New York: Routlegde.

• Keller, Christian: (1978). Arkeologi - virkelighetsflukt eller samfunnsforming, Oslo: Universitetsforlaget.

• Shanks, Michael and Tilley, Christopher (1987). Re-Constructing Archaeology. Theory and Practice. London and New York: Routlegde.

Downloaded by 216.73.217.143 2026-11-04 00:44:54